

ŠTEV. 1.

LETNIK XXVI.

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**

V LJUBLJANI, DNE 15. JANUARJA 1925.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 1, I. 1925.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Kmetijske zadruge v Starem trgu pri Rakeku, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo dne 1. februarja 1925, ob treh popoldne v društveni dvorani. 1. Predavanje o zadrugištvu (Dr. Basaj). 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za l. 1924. 5. Sprememba pravil. 6. Odobritev poslovnega reda. 7. Čitanje revizijskega poročila. 8. Volitev načelstva. 9. Volitev nadzorstva. 10. Slučajnosti.

24. redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Vrhniki, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 1. februarja 1925, ob 3. popoldne v Rokodelskem domu na Vrhniki. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1924. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Poročilo o izvršeni reviziji. 6. Prememba pravil. 7. Slučajnosti.

VI. glavna skupščina Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Sv. Mariji, Medjemurje, r. z. z. o. z., se bo vršila dne 22. februarja 1925, ob 10. jutraj v ljudski šoli. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 3. Volitev a) nadzorstva, b) novega predsednika. 4. Predlog radi zidanja novega zadrugnega prostora. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Toplicah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 1. februarja 1925, ob 8. uri jutraj v društvenem domu. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 5. Sklepanje o razdružbi društva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge na Rakl, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo dne 25. januarja 1925, ob treh pop. v hranilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Sklepanje o likvidaciji, oziroma volitev novega odbora. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva za Hrastje in okoličje se bo vršil dne 29. januarja 1925, ob 3. uri pop. v društvenem domu v Hrastju. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Adlešičih, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 2. februarja 1925, ob

3. uri popoldne v hranilnični pisarni. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 5. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 6. Slučajnosti.

19. redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Št. Vidu nad Ljubljano, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 25. januarja 1925, ob 3. uri popoldne v Lovšinovi sobi Ljudskega doma v Št. Vidu n. Lj. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Izlakah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 1. marca 1925, ob 3. uri pop. v uradni prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 5. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice za blejski kot na Bledu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 8. febr. 1925, ob 3. uri popoldne v župnišču. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Podkorenju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 19. aprila 1925, ob 16. uri v zadrugi hiši. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Lučah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 15. febr. 1925, ob 12. uri op. v društvenih prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega konsumnega društva v Lučah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 15. febr. 1925, ob 1. uri pop. v društvenih prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Laškem, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo dne 25. januarja 1925, ob pol 9. uri v kaplaniji. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1922 in 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Sprememba pravil. 6. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12:50 Din.
 ===== Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. =====

Dr. Basaj:

Blagovne zadrugе in lastni kapital.

1. Nesorazmerje med lastnim in tujim premoženjem.

Naše kmetijske nabavne in prodajne zadrugе, kmetijska društva, gospodarska društva in konsumna društva zaključujejo letne račune in sestavljajo bilance. Če vzamemo v roke te bilance, nam pri večini bilanc pade najbolj v oči **nesorazmerje med lastnim in tujim premoženjem**. Deležna glavница in rezervni zaklad, ki tvorita lastno premoženje glavnice, znašata komaj par procentov, mnogokrat celo par promile obratne glavnice, s katero dotična blagovna zadruga dela. Na račun tega nesorazmerja, ki je temeljna napaka naših blagovnih zadrug, podajamo v sledečem sestavku nekaj misli in nasvetov.

2. Ugodna konjunktura in snovanje novih zadrug.

Po vojni smo imeli poseben pojav, da so se v velikem številu in mnogokrat tudi s precejšnjim obsegom snovale nove blagovne zadrugе: konsumna društva ter kmetijske nabavne in prodajne zadrugе. Vzrok ustanavljanju takih zadrug je bilo silno pomanjkanje vsega blaga in pa dejstvo, da se je pri konsumih ter pri gospodarskih zadrugah to blago dobivalo kljub pomanjkanju po zmernih cenah, dočim so privatni trgovci vsled pomanjkanja blaga strašno izkoriščali

konsumenta ter navijali cene. Pomanjkanje blaga je nastopilo vsled tega, ker je dolgotrajna vojna popolnoma izčrpala vse zaloge ne le pri producentu, ne le v posredujoči trgovini, ampak tudi pri konsumentu, ki je dobival blago takorekoč za vsako kosilo sproti. Kanali blagovnega obtoka so bili torej do dna izsušeni in predno jih je mogla povojna produkcija, ki se je šele sama polagoma urejevala in zbirala moči, napolniti, je preteklo par let. To so bila prva povojna leta izredno ugodne trgovske konjunktуре, ko se je vse lahko prodalo: dobro in slabo blago, pristno blago in surogati in vse za dober denar in dober dobiček; kajti konsument ni vprašal za ceno, ampak je vprašal le, če se blago dobi. V časih te ugodne konjunktуре so v velikem obsegu in v velikem številu nastajale nove privatne trgovine, ki so jih ustanavljali razni spekulantı z upom na lahek zaslužek. V teh časih ugodne konjunktуре pa so se v velikem obsegu in v velikem številu ustanavljale tudi blagovne zadrugе z namenom, da ščitijo konsumenta zlasti pred brezvestnim navijanjem cen spekulantov.

3. Napaka pri ustanavljanju — nizki deleži.

Pri ustanavljanju teh zadrug pa smo delali usodno napako, ki jo nismo občutili te-

daj, ko je bilo denarja za posojila na razpolago več kot preveč in ko je bil denar tudi tako poceni, da tedanje obresti kot režijska postavka skoro niso prišle v poštev. Zato se je zdelo tedaj skoro samoobsebi umevno, da je poglavitna stvar veliko število članov in radi velikega števila članov čim mogoče manjši deleži, da vplačilo teh deležev ljudi ne bo odbijalo.

Toda niso le hitro šli h koncu časi ugodne konjunktore. Ravno tako hitro so tudi šli h koncu časi, ko je bilo tujega denarja v izobilici na razpolago po nizkih obrestih. In tedaj šele se je začela v vsej svoji teži in neprijetnosti kazati usodna napaka, ki smo jo delali pri ustanavljanju novih blagovnih zadrug, namreč premajhen, lahko rečemo naravnost malenkosten lastni kapital.

4. Kriza — in huda konkurenca.

Dočim v časih ugodne konjunktore za blagovno trgovino o konkurenci skoro ni bilo govora, se je po prenehanju ugodne konjunktore in po nastopu denarne krize začela vedno silneje pojavljati v blagovni trgovini konkurenca. Smisel te konkurence je v tem, da se nezdrava spekulativna trgovina, ki je pravzaprav nastala brez prave potrebe, samo radi profita, odstrani s trga. Trgovina se je bila vsled nezdravih razmer preveč razširila; kanali blagovnega prometa so bili postali pregosti in preobjemni, tako da je v njih blagovni obtok začel zastajati. Po načelu svobodne konkurence naj se te nezdrave razmere uredijo s tem, da se s konkurenčnim bojem odstrani s poprišča vse, kar je odveč in kar je nepotrebno. Trgovine so začele med sabo konkurenčni boj, ki je bolj kot kedaj ravno v tem času boj za obstanek tega, kar je zdravo in krepko. Tisti bo uspel v tem boju, ki bo pokazal večjo sposobnost, da čim ugodnejše dobavlja konsumentu njegove potrebščine.

5. Pomen režije v konkurenci.

Najvažnejšo vlogo v tem boju igra tako imenovana režija, to se pravi stroški, s katerimi obremenjeni trgovec blago v ceni radi svojega posredovanja, za katere torej mora trgovec blago konsumentu podražiti, tudi če bi si ne zaračunal nikakega dobička. Kdor bo znal delati z manjšo režijo, kdor bo znal bolje organizirati svoje podjetje in tako radi svoje režije obremeniti blago z manjšim pribitkom, ta bo pritegnil vsled ugodnejših pogojev nase konsumente, svoje tekmece pa izpodrinil.

Zadruga v tem konkurenčnem boju ne kaže posebnih spretnosti. Zadruga ne kaže posebnih organizatorskih sposobnosti, da bi krčile takozvano režijo in čim manj obremenile blago radi stroškov za svoje posredovanje.

6. Tuji obratni kapital — težka postavka v režiji.

In če razmotrivamo vzroke, zakaj zadruga nimajo teh organizatorskih sposobnosti, zakaj zadruga niso v stanu krčiti režijo tako, kot jo krčijo spretni trgovci, potem moramo poudariti posebno pomanjkanje začasne lastne glavnice. Ker so se zadruga ustanovljale s tako neznatno lastno glavnico: z naravnost malenkostnimi deleži, so bile skoro v večini in so še danes navezane pri svojem prometu na tuji kapital, največkrat na izposojila pri hranilnicah in posojilnicah. Obresti za ta izposojeni kapital, ki jih mora blagovna zadruga plačati posojilodajalcu, pa so važna, mnogokrat celo najvažnejša postavka v režiji. Te obresti so tem večje, čim več tujega kapitala zadruga potrebuje za izvrševanje svojega obrata in čim višja je obrestna mera za izposojeni kapital.

7 Trije činitelji, ki vplivajo na višino obratnega kapitala.

Radi tega je režija pri zadrugi tem večja a) čim večjo zalogo blaga drži zadruga, b) čim več blaga prodaja svojim članom na kredit in c) čim manj sama dobiva blaga od veletrgovcev na kredit. In če pregledamo te tri činitelje, vidimo, da so pri zadrugah največkrat zelo znatni. Vidimo pa tudi, da zadruga ne zna najti sredstev, kako bi enega ali drugega ali pa vse te tri primerno zmanjšala.

8. Pomen velikosti zaloge.

Za velikost zaloge je najbolj merodajen sposoben in skrben poslovodja, ki bo res naročal v takih množinah blago, da ne bo predolgo ležalo in tako obremenilo režije s prevelikimi obrestmi. Nasproti temu pa se ima v tem stremljenju poslovodja boriti z dejstvom, da je cena tem nižja, čim več blaga naroči in da je tudi posebno pri današnjih železniških tarifih cena nižja in sicer znatno nižja, ako se naroča blago na debelo, vagonsko.

Glede velikosti zaloge leži torej v večini slučajev vsa naloga na ramah poslovodje, ki more s primerno agilnostjo in skrbnostjo voditi trgovino tako, da se kapital v zadrugi primeroma hitro obrača in s svojim obrestmi ne obremeni preveč blaga. Dober poslovodja bo znal odjemalce pridobiti in bo znal tudi odjemalce na zadrugo prikleniti, da bodo res vse kupovali pri zadrugi. Čim večkrat zna obrniti v letu izposojeno glavnico, tem manj je blago obremenjeno z obrestmi. Če pri 12%-nih obrestih za izposojeno glavnico štirikrat, se vsled obresti za izposojeno glavnico blago podraži povprečno za 3%. Če pa pri večji agilnosti in pri večji zvestobi članov obrne glavnico

šestkrat, se blago radi obresti za izposojeno obratno glavnico podraži le za 2%.

9. Pomen prodaje na kredit.

Drugi činitelj, ki podražuje režijo, je prodajanje na kredit. Angleški konsumarji so postavili načelo, da mora konsumna zadruga prodajati le za gotovino in mora v tem pogledu vzgojno vplivati na svoje člane. Pri nas smo žalibog še daleč od tega cilja in pri nas ima veliko zadrug na stotisoče dinarjev blaga prodanega na kredit. Za ta denar mora zadruga plačevati obresti, dočim člani, ki imajo blago na kredit, običajno teh obresti ne plačujejo, oziroma jih nočejo plačati. Pri številnih naših blagovnih zadrugah bi lahko ugotovili, da imajo radi tega prodajanja na kredit 10.000, 20.000 in tudi več tisoč dinarjev samo izgube na obrestih. Pri tem pa je n. pr. največ takih slučajev, da bi dotični člani vzeto blago prav lahko plačali, ker imajo denar doma in ne plačajo iz same malomarnosti, da ne rečem umazanosti.

10. Pomen kupovanja na kredit — zaupanje.

Tretji činitelj, ki vpliva na režijo, je pa to, ako mora zadruga vse blago sproti pri veletrgovcu oz. pri centrali plačevati. Sama svojim članom prodaja na kredit, dočim svojemu dobavitelju mora vse sproti plačati. Na ta način naraste potreba po obratnem kapitalu do ogromnosti. Ravno tako ogromno pa obremenijo obresti obratnega kapitala režijo. Tu pa moramo reči, da v tem pogledu ne more pomagati niti spretnost poslovodje, niti njegova skrbnost; kajti tu se gre za zaupanje. Da trgovec zadrugi ne zaupa, je vzrok v tem, ker nima na kaj zaupati. Zaupanje v trgovini temelji na osebni zanesljivosti podjetnika, še bolj pa na njegovem premoženju. O osebni zanesljivosti pri zadrugi ne moremo govoriti, ker je tukaj več oseb, ki vplivajo in vodijo: dobro ali slabo. Zato pride pri zadrugah pri zaupanju

dobavitelja v poštrev skoro edino lastno premoženje zadruga. Lastno premoženje zadruga pa je, kot smo zgoraj omenili, deležna glavnica in rezervni kapital: prva malenkostna, rezerve pa sploh ni.

11. Vpliv obrestne mere na režijo.

Pa ne le velikost obratnega kapitala, ki si ga moramo izposoditi, vpliva na višino režije, ravnotako vpliva tudi obrestna mera, ki jo moramo plačevati za tuji kapital. Vsem pa je le podrobno znano, da smo vsled dolgotrajne denarne in zlasti kreditne krize prišli pri obrestih do take višine, da bi se nam v normalnih razmerah zdela naravnost nemogoča in brezumna. In če je blagovna zadruga s primeroma velikim tujim kapitalom še izhajala v časih nizke obrestne mere, se je vsled zastoja v blagovni trgovini in vsled dva- do trikratnega povišanja obrestne mere celô pri istem obratnem kapitalu kot prej režija silno podražila. Največkrat pa se je tudi obratni kapital sam moral povečati. Nemogoče pa je, da bi zadruga pri splošnem povišanju obrestne mere ostale popolnoma izven tega toka in se držale stare nizke obrestne mere. S tem bi enostavno naše posojilnice izgubile vse vlagatelje in tako ne bi mogle dajati niti posojil svojim članom, niti posojil blagovnim zadrugam, katere imajo svoj kredit največkrat in tudi pod najugodnejšimi pogoji pri domači hranilnici in posojilnici.

Huda konkurenca v blagovni trgovini in pa znatno povišanje obrestne mere sta nam torej prav jasno pokazala, kakšno temeljno napako smo napravili pri ustanavljanju naših blagovnih zadrug in kako ta temeljna napaka — pomanjkanje lastne glavnice — strašno otežkočuje blagovnim zadrugam današnji konkurenčni boj in jim otežkočuje, ako ne celo onemogočuje doseglo poslovnega uspeha.

12. Lastna odgovornost zahteva lastni kapital.

Poleg tega poslovnega stališča pa moramo osvetliti to napako tudi z drugega, s čisto zadržnega stališča. Zadržništvo zida poleg samopomoči tudi na načelo lastne odgovornosti. Ako si člani sklenejo nabavljati potrebščine skupno potom zadruga, potem morajo za to zadrugo, za nje delo in morebitne neuspehe, morebitne izgube prevzeti in nositi polno odgovornost. Ako pa pogledamo danes zadruga, vidimo ravno nasprotno, **da je v bistvu odgovornost za zadrugo in nje poslovanje prešla na onega, ki daje kredit.** Ves riziko trgovanja, ki v današnjih časih dviganja in padanja valute ter dviganja in padanja cen ni majhen, prehaja pravzaprav na rame onega, s čegar denarjem dela zadruga, na rame kreditorja. To pa ni pravilno stališče, to ni zadržno stališče, ki zahteva, da za lastno zadrugo nosijo vso odgovornost nje člani sami.

Res je, da upnikom zadruga odgovarja tudi načelstvo. Toda ta odgovornost sega le tako daleč, kakor dolôča zakon, da morajo odborniki vršiti v zakonu, pravilih in poslovnem redu predpisane jim dolžnosti vodstva, uprave tekočih poslov in slično. Kdor bi od njih hotel dobiti odškodnino, bi jim moral krivdo dokazati. Niso pa odgovorni za izgube, ki nastanejo prav lahko danes vsled tega, ker ni organizacija strogo strokovno izvedena, ker ni režija zmanjšana kolikor se dâ; niso tudi odgovorni za izgube, ki nastajajo popolnoma brez njihove krivde vsled padanja cen blaga, oziroma vsled porasta vrednosti dinarja. Pri zadrugi z nizko lastno glavnico torej pada odgovornost za izgube deloma na načelstvo, ako ni točno izvrševalo vseh svojih dolžnosti napram zadrugi. Poglavito pa vendar nosi riziko za tako zadrugo oni, ki je zadrugi dal kredit. Brez od-

govornosti in brez rizika napram zadrugi pa ostanejo člani, ki bi morali pravzaprav nositi vso odgovornost.

13. Zgledj učijo.

Pred nedavnim se je zgodil slučaj, da je prišla v plačilne težkoče zadruga, ki se je ustanovila šele po vojni. Člani zadruga pa se smejejo danes nad polomom, smejejo nad načelstvom, na katero se upniki obračajo in smejejo nad upniki, ki bodo utrpeli težke izgube. Pri tej zadrugi znaša vsa deležna glavnica 250 Din, obratni kapital pa je takoj od začetka znašal nič manj kot 250.000 Din. Torej je bilo razmerje med lastno glavnico in tujo glavnico ravno ena proti tisoč. Ako se dokaže, da so člani načelstva in nadzorstva te zadruga vršili svojo dolžnost in ne odgovarjajo za izgube, ki jih je mogoče povzročila samo slabo konjunktura, oziroma nespretnost poslovanja, potem pri tej zadrugi nima odgovornosti ne načelstvo z nadzorstvom, ne člani, ki odgovarjajo vsi skupaj z 250 Din. Ves riziko preide na upnike, ki bodo izgubili večji del svojih terjatev.

Da se tako ne dela in da bodo s takim postopanjem zadruga popolnoma izgubile ugled in zaupanje, je le preveč jasno. Zato moramo v interesu ugleda in zaupanja v združništvo zahtevati, da se tudi pri blagovnih zadrugah izvede in izvaja načelo lastne odgovornosti, če ne v taki meri kot pri hranilnicah in posojilnicah z neomejeno zavezo, pa vsaj s primerno visokimi deleži in večkratnim jamstvom.

14. Visoki deleži navežejo člane na zadrugo.

Povišanje deležne glavnice pa je za združništvo važno tudi iz sledečega psihološkega razloga. Zelo radi se danes pritožujemo, da je članom nabavna zadruga tuja, da gledajo na njo kakor na tuje podjetje, kakor bi bilo v rokah privatnega trgovca. Te-

mu smo sami krivi, ker nismo znali članov na zadrugo navezati. Izkušnja uči, da se zanimam in se čutim navezanega na ono stvar, za katero sem kaj žrtvoval, za katero z določeno svoto jamčim in odgovarjam. Če bi se člani zavedali, da je toliko in toliko njihovega denarja v zadrugi, da z dotičnim denarjem in pa še z delom svojega premoženja za zadrugo jamčijo, potem bi jim zadruga ne bila več tuja, potem bi dobro vedeli, da je to — po razmerju vplačanih deležev, po razmerju jamstva in po razmerju poslovanja z zadrugo — njihovo lastno podjetje, kjer so soopravičeni in soodgovorni. Potem bi jim bil položaj zadruga, njen uspeh ali njen neuspeh bolj pri srcu in bi se v primeru, kakor smo ga zgoraj navajali, ne smejali nad nesrečo zadruga, oz. njenih upnikov, temveč bi se v polni meri zavedali, da gre to na njih rovaš. Potem bi tudi s svojo zvestobo do zadruga in z združno disciplino, z rednim nakupovanjem vseh potrebščin pri zadrugi sami gledali na to, da doseže zadruga z velikim prometom čim lepši uspeh. Potem bi se tudi pobrigali v slučaju kakih nepravilnosti ali nerednosti ali v slučaju brezbržnosti načelstva ali poslovanja, da se nepravilnosti in nerednosti odpravijo, da se brezbržno vodstvo nadomesti s skrbnim vodstvom. Visoki deleži značijo torej ne le odgovornost članov za zadrugo; z njimi dosežemo tudi to, kar je za nje uspeh važno, da so člani na zadrugo navezani, se za njo zanimajo in se zavedajo, da bodo deležni nje uspeha ali pa odgovorni za nje neuspeh, kakor bodo pač zadrugo podpirali ali pa jo prepustili sami sebi.

15. Popust — nagrada za zvestobo.

Angleški konsumarji so postavili načelo, da naj bo na uspehu zadruga, na nje poslovnem prebitku vsak član udeležen toliko, kolikor je z zadrugo posloval, kolikor je pri njej kupoval (oziroma pri prodajnih zadru-

gah, kolikor je njej prodajal). V tem je zdravo načelo, da naj se zadrúžna zvestoba članov nagradi in da naj se člani ravno z upanjem na to nagrado k zadrugi pritegnejo in na njo navežejo, da bodo do zadnjega vse potrebščine kupovali samo pri zadrugi. Žalibog pa opažamo, da se večina naših blagovnih zadrug tega načela ne drži.

Če jih vprašate, zakaj se ne držijo tega načela angleških konsumarjev, vam ponavadi odgovarjajo, da ni takega prebitka, da bi mogli koncem leta izplačevati popust ali dividend, kakor ta popust nepravilno imenujejo. Če mora zadruga večji del zaslužka pri blagu plačevati za obresti, če je dokazano, da je n. pr. samo radi obresti za obratni kapital blago tri, pet in tudi več procentov dražje, potem seveda ni mogoče doseči pri konkurenci trgovcev takega prebitka, da bi se članom moglo koncem leta dati za vse nakupe povračilo, da bi se jim mogel izplačati popust.

Gotovo pa je, da bomo morali pri vsem našem blagovnem zadrúžništvu uvesti to izplačevanje popusta, da bomo morali ravno s takimi nagradami pridobivati člané za zadrúžno zvestobo in disciplino. Pogoji temu pa je zopet, da zadruga pride čim prej in v čim večji meri do lastne glavnice, ki jo vplačajo člani s primernimi deleži.

16. Potreba rezervnega zaklada.

Dalje govori za povišanje deležev tudi potreba rezervnega zaklada. Kdor se spozna v blagovni trgovini, ta ve, da tudi najboljši trgovec mora računati z izgubo. Pridejo časi slabih konjunktur. Ako je n. pr. blago v cenah padlo, oziroma se denar dvignil, je trgovec gotov, da bo moral staro zalogo prodajati z izgubo. Zato je že od nekdaj v trgovini običaj, da se v dobrih časih, v časih ugodnih konjunktur zbirajo rezerve za hude čase, za slabo konjunkturo. Te rezerve so

lahko skrite; lahko so pa tudi javne rezerve, ki jih izkazujemo v bilanci. Pravila vseh zadrug brez izjeme govorijo in mnoge naravnost predpisujejo zbiranje rezervnega zaklada. In zopet bi morali isto ponavljati, kar smo v zgornjem odstavku govorili glede popusta, **da namreč naše blagovne zadruge ne morejo vsled previsoke režije in to poglavito vsled previsokih obresti za izposojeni obratni kapital, enostavno ne morejo napraviti poslovnega prebitka, ki naj bi šel v rezervni zaklad za kritje morebitnih izgub.**

Odpomoč je edino v tem, da večji del ako ne ves obratni kapital, spravimo skupaj **z deleži zadrugarjev.** Lastni kapital v obratu nam bo omogočil letni poslovni prebitok, katerega del bo šel vsako leto v rezervni zaklad za kritje morebitnih izgub. Istočasno pa se z rezervnim zakladom povečava tudi lastna glavnica zadruge, ki zadrugi zavaruje ne le hrbtenico pred morebitnimi izgubami, ampak sigurno zmanjša režijo.

17. Stalno dviganje dinarja ogroža dolžnike.

Zadnji razlog, ki ga moramo navajati za povišanje deležev, za čim večjo lastno glavnico, pa je splošni položaj na gospodarskem zlasti na denarnem trgu. Že par let opazujemo, kako naš dinar v vrednosti raste in blago v ceni pada. Kakor smo bili prej priča padanja dinarja in smo bili priča, kako so vsled tega padanja bogateli dolžniki, izgubljali pa upniki, tako je danes položaj ravno nasproten. Dolgovi, četudi njih številka ostane ista, postajajo za dolžnike vedno bolj težki, ker se njih notranja teža večja. Dolg stotisoč dinarjev je v zlati vrednosti danes najmanj dvakrat tako težak kakor je bil pred poldrugim letom. K temu pa otežuje dolg še vedno rastoča obrestna mera.

Zadruge, ki obratujejo s tujim kapitalom, se morajo zavedati, da jim bo vedno težje ta dolg vračati, ker bo poslovni prebitok

vedno manjši, višina dolga — izražena v zlati vrednosti — pa vedno večja. Lahko je bilo trgovati in prav nobenih sposobnosti ni bilo treba za trgovanje v časih, ko je naš denar padal. Težko pa je trgovati in mnogokrat tudi največja sposobnost ne pomaga in ne obvaruje pred izgubo v časih, ko se vrednost denarja dviga. In tudi v tem vprašanju moremo najti rešitev le v tem, da si zadruga pridobi lastno obratno glavnico, predvsem seveda z vplačilom povišanih deležev.

18. En ugovor proti zvišanju deležev.

Ko se je na občnem zboru nekega konsumnega društva predlagalo, naj se deleži povišajo, ker se sicer konsumno društvo samo s tujim kapitalom ne bo moglo držati, tedaj so nekateri navzoči ugovarjali, češ člani bodo rajši odstopili in konsumno društvo zapustili, nego bi plačali povišani delež. Napram temu ugovoru je treba ugotoviti, da moramo iti na povišanje deležev, pa če tudi velik del zadružanov odstopi. Boljše je manj članov, a tisti zavedni in zvesti, pripravljeni delati z zadrugo na lastno odgovornost, kakor pa veliko število članov, od katerih pa zadruga nič nima in kateri so mnogokrat balast.

Prvo angleško konsumno društvo je ustanovilo 28 tkalcev, ubogih delavcev, ki so si morali od ust pritrgovati, da so mogli vplačevati tedenske zneske za delež. Ti zadružni pionirji so bili tako zavedni in tako vneti za zadružno skupnost, da so kljub svoji revščini postavili načelo, da mora vsak član v teku časa **z vplačevanjem vsaj treh grošov tedensko vplačati delež pet funtov sterlingov, kar pomeni danes nad 1500 Din.** Danes pa se pri nas blagovna zadruga boji zvišati delež na 100, 200 ali 500 Din in to na kmetih, češ da bo sicer izgubila člane. V tem je velika pogreška. **Mi ničesar ne zahtevamo, zato pa tudi ničesar ne moremo dati.** Čude-

žev z zadrugami ne moremo delati. Ako naj zadruga daje uspeh, potem mora ona najprej od članov nekaj dobiti. Zadrugarji ji morajo dati sredstva, da bo začela svoje delo. Zadrugarji jo morajo tudi v delu z zvestobo podpirati. Potem jih bo lahko za dana sredstva in za izkazano zvestobo nagradila.

19. Kriza še ni na višku.

Že lansko leto so blagovne zadruge v bilanci za l. 1923 izkazovale, kako težko jih je prizadela blagovna in kreditna kriza. Pa je pri tem treba pomisliti, da se je v tistih bilancah marsikaj prikrilo, da ne bi preveč slabo izgledalo, da se ne bi člani ustrašili. V letošnjih bilancah, če bodo točne in odkrite, se bodo posledice dolgotrajne kreditne in prodajne krize še bolj pokazale. Pri tem je treba pomisliti, da krizi še ni videti konca, trdi se celô, da kriza še ni dosegla vrhunca.

20. Ali povišanje deležev ali likvidacija.

Pri tem položaju ni drugega izhoda, kakor prvotno napako, ki smo jo napravili z določitvijo prenizkih deležev, **korenito popraviti na prvem občnem zboru s tem, da deleže tako povišamo, da bo iz njih dobila zadruga vsaj pretežni del obratne glavnice.** Nič ne de, če velik del zadrugarjev tega ne bo hotel razumeti. Nič ne de, če bo veliko zadrugarjev rajše odstopilo, kakor pa vplačalo povišani delež. Mi moramo napako temeljito popraviti, sicer riskiramo, da bodo prišli polomi in da bodo ljudje vsled polomov izgubili za dolgo časa zaupanje v zadružništvo.

Če pa si ne upamo izvesti pri članih povišanja deležev in dobiti od njih za zadrugo to, kar je zadruga upravičena od članov terjati, potem pa pri zadrugah z velikimi posojili in majhno lastno glavnico ne preostaja druge poti, kakor čimprej pristopiti k likvi-

daciji. Bolje je likvidirati zadrugo sedaj, ko izguba še ni velika in jo naš upnik še lahko prenese, kakor pa pristopiti k likvidaciji šele tedaj, ko bo morala v polom zadruga in bo radi velikih izgub potegnila s seboj še upnika.

Treba je že enkrat uveljaviti prepričanje, da združno delo ni igračkanje s tujim denarjem in da združno delo ni demagogija, s katero se utira pot do osebnih ciljev. Združno delo je odgovorna služba v korist

občnosti. Čim bolj je odgovorna, tem bolj je tudi častna. In naše spoštovanje in našo čast zaslužijo možje, ki to službo vršijo v polni zavesti odgovornosti, možje, ki se ne bojijo stopiti pred člane z zahtevo: »Dajte zadrugi, kar je zadruginega!«, možje, ki pri vsem združnem delu nastopajo odkrito, odločno in s potrebno dalekovidnostjo ter se rajši zamerijo sebičnosti in kratkovidnosti združenov kakor da bi odstopili od uveljavljenja pravičnih zahtev zadruge.

E. N.

Obrestna mera.

V zadnjih tednih so naši zadrugarji lahko ponovno čitali v dnevnem časopisju, da je Narodna banka povzela korake, da denarni zavodi znižajo obrestno mero za vloge, pa tudi za posojila.

Po prevratu se je ustanovila v naši državi, ne samo po Sloveniji, tudi po Hrvaškem in drugod, cela vrsta bank in drugih denarnih zavodov. Večina teh pa si ni nadela naloge pospeševati varčnost med ljudstvom, navajati ljudstvo na varčevanje, ki bi prihranjene zneske naložilo pri teh zavodih, zavodi bi pa naložene vloge plodonosno dalje uporabljali. Veliko teh novih denarnih zavodov je skušalo priti do čim večjih hranilnih vlog na ta način, da so nudili višjo obrestno mero, kot je bilo tedaj običajno pri drugih bankah; skušali so tako odvzeti drugim denarnim zavodom vloge ter jih nase pritegniti.

In res je to nekaterim bankam tudi uspelo. Odtegnile so drugim denarnim zavodom precejšen del njihovih vlog.

Starejše banke, na drugi strani, so kmalu začutile konkurenco. Da si ohranijo svoje vloge, so morale hočeš-nočeš dovoljevati tudi same višjo obrestno mero. In tako se je

pričelo licitiranje za hranilne vloge. Vsak mesec se je videlo, kako gredo banke z obrestno mero navzgor. V tem oziru so prednjačile srbske in hrvatske banke, slovenske so jim v večjih in manjših presledkih sledile.

Visoka obrestna mera pri hranilnih vlogah je imela za posledico, da so morale banke povišati obrestno mero tudi pri posojilih. In tako se je videlo, kako je šla obrestna mera pri posojilih, vzporedno z obrestno mero pri vlogah, stalno navzgor.

Visoka obrestna mera je zadela predvsem industrijo in trgovino. Kmet je užival posojila večinoma v zadrugah. Te so obdržale obrestno mero na kolikor toliko prenosljivi višini. Ne tako pa trgovina in industrija! Te so uživale kredit pri bankah. Z vedno višjo obrestno mero je prišla trgovina in industrija do razpotja: ali se omejiti in skušati voditi trgovino in industrijo z lastnimi sredstvi ali pa se spustiti v špekulacijo in skušati na vsak način prenesti povišano obrestno mero.

Solidni trgovci in industrijci, posebno starejši, ki so delali večinoma z lastnim kapitalom, so se polagoma omejili in zmanjšali svoj obrat. Ne tako pa špekulativni, ponajveč povojni trgovci in industrijci! Razpoložljiva sredstva, ki so bila na razpolago s

tem, da so nekateri trgovci in industrijci vrnili posojila bankam, so uporabili sami in mesto, da bi zmanjšali svoj obrat, so ga še povečali in upeljali nove vrste industrije. Tlačile pa so jih visoke obresti. Nekateri trgovci in industrijci so jih s težavo plačevali. Velik del čistega dobička, velik del uspeha svojega truda in dela, so morali odstopiti bankam v obliki obresti za dovoljene kredite. Mnogo trgovcev in industrijcev pa je omagalo.

Pred tem dejstvom je stala Narodna banka. Videla je, da trpi vsled visoke obrestne mere vsi pridobitni krogi, pred vsem pa banke, ki so jim dovolile posojila in so torej udeležene pri industrijskih podjetjih. Videla je, da se posledice kažejo vedno žalostneje v bilancah in da podjetja pešajo. Zato se je vodstvo Narodne banke odločilo, da poseže aktivno vmes in da skuša znižati obrestno mero tako pri posojilih kakor tudi pri vlogah. Določilo je, da se hranilne vloge v nobenem slučaju ne smejo obrestovati višje kot po 10%, banke pa nasprotno ne smejo računati za dovoljena posojila nikdar več kot 18%.

Ta svoj sklep je nameravala Narodna banka izpeljati tudi s pritiskom, če bi bile banke proti temu. Narodna banka dovoljuje namreč posameznim bankam posojila in sicer proti menicam ali pa proti zastavi vrednostnih papirjev. Pri teh posojilih računa Narodna banka nizko obrestno mero. Za posojila proti menicam računa 6%, za posojila proti zastavi vrednostnih papirjev pa 7%. Naravno je, da je to posojilo za vsako banko velikega pomena, ker je obrestna mera tako ugodna.

Narodna banka je sklenila, da bo odslej dovoljevala posojila le takim denarnim zavodom, ki se drže obrestne mere, kakor jo je Narodna banka določila. Bankam pa, ki se ne bodo posluževale več kredita ter bi si ho-

tele na ta način varovati prostost določati poljubno visoko obrestno mero, je zagrozila še z drugimi posledicami. Baje ji je finančni minister zagotovil, da bo odvzel nepokornim bankam pravico kupovati in prodajati devize, razen tega je pa še zapretil z drugimi posledicami.

Belgrajske banke so se najprej izrekle proti temu, da bi Narodna banka s silo zmanjševala obrestno mero. Njim so kmalu sledile hrvatske in bosanske banke. Slovenske banke pa so izjavile, da so načeloma zato, da se zniža obrestna mera, vendar pod pogojem, da so za znižanje obrestne mere tudi hrvatske in srbske banke.

V tem stadiju se sedaj nahaja vprašanje glede znižanja obrestne mere. Naši zadrugarji so o tem gotovo čitali v dnevnem časopisju. Celo prizadevanje Narodne banke, da se zniža obrestna mera, pa je za naše zadrugištvo zelo poučno.

Zasluga zadrugarstva je tudi, da so denarne razmere v Sloveniji še najbolj solidne v celi Jugoslaviji. Dočim smo imeli doslej največ polomov denarnih zavodov v Srbiji, malo manj na Hrvaškem, jih v Sloveniji še nismo imeli. Sedanja visoka obrestna mera v Sloveniji pa jasno kaže, da tudi razmere na slovenskem denarnem trgu niso več tako solidne kot so bile svoječasnno. Kam to pelje, bo pokazala prihodnost.

Tudi denarne težave industrijskih in trgovskih podjetij v Sloveniji so bile doslej primeroma redke. A tudi te se vedno bolj množe. Neizogibna posledica visoke obrestne mere, ki je za dalj časa industrija in trgovina ne moreta prenesti! Ako hoče industrija in trgovina prenesti tako visoko obrestno mero kot je dandanes, mora delati nesolidno. Posledice nesolidne industrije in trgovine čutimo pa vsi.

Ako je trgovina in industrija nesolidna, ima to velik pomen za denarne zavode, ki

imajo večino svojih vlog vloženih v industriji in trgovini. Če je večina njihovih terjatev dvomljiva, se njihova moč in varnost še od daleč ne more primerjati z varnostjo naših zadrug, ki so zgrajene na neomejenem jamstvu.

Iz vseh teh podatkov je razvidno, kako veliko odgovornost nosijo vsi tisti zadrugarji sami pred seboj, pa tudi pred celo javnostjo, ki nalagajo svoj denar po bankah.

Ne le, da izpreminjajo svoje varno naložene vloge v dvomljive, oni podpirajo tudi nesolidno industrijo in trgovino in s tem škodujejo po drugi strani zopet sami sebi.

Naši zadrugarji bodo še večkrat čitali o stremljenju Narodne banke za znižanje obrestne mere. Želimo le, da zasledujejo to stremljenje vedno z vidika našega združništva.

E. N.:

Tiskovine za „Čebelico“.

(Konec.)

Pa ti odrezki se vendar lahko izgube, strgajo! Ali se hranilna knjižica ne more izgubiti, strgati? Še lažje, mislim. Če imam v denarnici namesto bankovca za 5 Din. odrezek od čebeličarja, je to zame vseeno. Oboje lahko zgubim, le s to razliko, da ne zgubim pravzaprav ničesar, če zgubim odrezek, če zgubim bankovec za 5 Din., zgubim denar, če zgubim hranilno knjižico, sem pa zgubil prav mnogokrat celo vlogo. Če da »Čebelica« kaj na hranilno knjižico, čebeličar brez nje ne bo ničesar izplačal. Praviloma je torej treba zgubljeno hranilno knjižico amortizirati. S tem so zopet stroški združeni. Če pa »Čebelica« na hranilno knjižico nič ne da, pa pade njena vrednost na vrednost odrezka iz bloka. Razlika je le še ta: če izgubim odrezek, izgubim potrdilo za eno samo vlogo; če izgubim hranilno knjižico, pa morebiti potrdilo za deset in več vlog. Pri tem pa je še pripomniti, da ima pri našem načinu čebeličar še vedno v bloku vezane vse listke, od katerih je odtrgal odrezke. Ako torej vlagatelj odrezek tudi izgubi ali raztrga, je dokaz o vlogi še vedno tu v oni polovici listka, ki ostane v bloku. Pri hranilnih knjižicah pa takih kopij ni.

Sicer pa, če se ena ali druga stvar lahko strga ali zamaže, še ni rečeno, da je ta stvar slaba. Mladino je treba naučiti na red. Zato taki razlogi ne drže.

Tiskovina mora biti praktična se zahteva dalje. Ali ni praktično, če dene čebeličar, ko gre na fantovski sestanek, v žep blok za vloge in tintni svinčnik. Na sestanku gre od člana do člana in lahko stojé piše bloke. Ni mu treba ne peresa ne črnila, ne mize in ne stola. Po fantovskem sestanku prenese doma vloge iz bloka v blagajniški dnevnik in ugotovi, če se ni pri sprejemanju vlog vstrel. Nato prenese še vloge iz blagajniškega dnevnika v knjigo vlagateljev in delo je gotovo. Že samo iz teh vrstic se razvidi, kako je poslovanje z blokom lažje, enostavnejše in pripravnejše kot pa z vložnimi izkaznicami ali knjižicami.

Potemtakem so tiskovine, ki jih je izdala Društvena nabavna zadruga, le za orlovske in orliške »Čebelice«, ne pa tudi za druge? Počasi! Tega ne mislim. Trdil sem le, da je imela Društvena nabavna zadruga pri sestavljanju tiskovin pred očmi v prvi vrsti orlovsko organizacijo. S tem pa še ni rečeno, da so te tiskovine za vsako drugo organizacijo popolnoma nerabne. Ne tako! Tudi druge organizacije jih lahko rabijo, le način bi se morebiti za malenkost izpremenil. Že zgoraj sem omenil, da ni eden in isti

sistem knjigovodstva za vsako podjetje. Vsako podjetje zahteva svoje knjigovodstvo.

Jaz bi vnetemu čebeličarju-katehetu dal ta-le odgovor: V enem razredu imate okrog 40 učencev. Zakaj bi ne vpeljali za vsak razred posebne knjige vlagateljev in posebnega blagajniškega dnevnika? Saj Vam ni treba vsak dan pobirati vloge v celi šoli, temveč danes za ta, jutri za drugi razred. Rajše prenašam vsak dan dve drobni knjigi vlagateljev, kot pa eno debelo. Več kot dva razreda pa tudi ne bom v enem dnevu odpravil.

Kaj pa z bloki? Ti se vendar izgube, strgajo itd. Naj se pa! Iz svoje skušnje vem, da mi je marsikateri vlagatelj odklonil odrezek, češ, saj sem sam videl, da si vlogo vpisal. Drug vlagatelj je odrezek prevzel, naslednji fantovski sestanek pa se je osebno prepričal, če sem vknjižil pravilno njegovo vlogo na njegov račun. Ko se je o tem prepričal, je pred menoj strgal odrezek, češ,

sedaj vidim, da je vknjižba v redu, torej mi je odrezek nepotreben.

Mislim, da sem zavrnil trditve g. Bartleta in lahko rečem, da so tiskovine, ki jih je izdala Društvena nabavna zadruga za »Čebelice«, prav uporabne za orlovske in orliške »Čebelice«, za druge »Čebelice«, n. pr. za šolske, so pa te tiskovine vsaj »še dosti uporabne« kakor pravi g. Barle.

Končno je moje mnenje, da moramo mi vsi, ki delujemo bodisi v prosvetnih ali pa zadružnih organizacijah, delati z vsemi močmi na to, da se bodo tiskovine, ki jih je izdala Društvena nabavna zadruga, čim bolj uporabljale. S tem bomo več koristili za širjenje zmisla za varčevanje med našim narodom, kot pa če stavljamo različne nepotrebne predloge, kako izpreminjati že vpeljane tiskovine, o katerih popolni uporabnosti pričajo vsi oni, ki so jih v svojem društvu vpeljali.

Opravila zadrug po občnem zboru.

Po občnem zboru morajo zadruge napraviti različne vloge in jih predložiti pristojnim oblastem. Za one zadruge, ki jim tozadevnj predpisi niso podrobno znani, priobčujemo v naslednjem nekaj navodil, kako se jim je v tem oziru ravnati.

1. Vloga na trgovsko sodišče.

To vlogo je treba napraviti samo v slučaju, če je občni zbor sklenil kako spremembo pravil ali če je nastala v načelstvu kaka izprememba.

Novi odborniki morajo dati na tej vlogi legalizirati svoj podpis. One zadruge, ki ne uživajo pristojbinskih ugodnosti po čl. 262 fin. zak. za l. 1922/23, morajo plačati za legalizacijo vsakega posameznega podpisa tak-

so 10 Din, oproščenim zadrugam pa te takse ni treba plačati.

Kot priloga je tej prošnji pridejati prepis zapisnika o občnem zboru. Prepis zapisnika se lahko priloži samo v izvlečku, obsegajočem one točke, ki se nanašajo na izvolitev načelstva, odnosno na izpremembo pravil. V prošnji za vpis spremembe pravil je navesti samo, kateri paragrafi so se izpremenili, dočim mora iz zapisnika o občnem zboru biti natančno razvidno besedilo, kako naj se glase izpremenjene, oziroma na novo privzete določbe pravil.

Prepis zapisnika o občnem zboru mora biti poverjen, to se pravi, dva odbornika morata potrditi z lastnoročnimi podpisi, da se prepis strinja z izvirnikom. Poleg teh

podpisov se pritisne zadrugina štampljka.

Kolkovanje: vloga (prošnja, predlog) na trgovsko sodišče 5 Din, priloge 2 Din. Poleg tega je na vlogo nalepiti po en kolek za 5 Din za izbris in vpis vsakega posameznega odbornika. Za sodni razglas odobrenih izprememb v pravilih zadrug se vrhu tega plača še posebna taksa v znesku 4 Din. Za vpis premembe tvrdke se plača še posebej taksa 20 Din.

Zadruge, ki uživajo pristojbinske ugodnosti po čl. 262, so oproščene vseh navedenih taks.

II. Vloga na sresko poglavarstvo.

1. Tekom osmih dni po občnem zboru morajo zadruge v smislu predpisa § 35 združnega zakona potom politične oblasti prve stopnje (sresko poglavarstvo, oziroma magistrat v mestih z lastnim statutom) predložiti velikemu županu en izvod računskega zaključka za preteklo upravno leto.

Zakon ne predpisuje, da bi se moral predložiti tudi prepis zapisnika o občnem zboru. V istem smislu se izraža tudi odlok pokrajinske uprave v Ljubljani z dne 4. aprila 1923, št. 10557, ki izrecno omenja, da je odveč, ako predlagajo zadruge političnim oblastem poleg računskega zaključka tudi še prepis zapisnika o občnem zboru, pač pa naj se od njih zahteva en računski zaključek z navedbo, da in kdaj je bil ta računski zaključek odobren.

Vsled tega zadostuje popolnoma, ako se predloži en sam računski zaključek, na katerem naj se na prvi strani zgoraj pod robom napiše: »Odobren na občnem zboru dne«

Ta vloga je kolka prosta za vse zadruge.

2. V slučaju, da so se na občnem zboru

premenila pravila, se mora prememba naznaniti politični oblasti najkasneje tekom 8 dni potem, ko je bila prememba vpisana v zadrugni register.

Tudi te vloge ni treba nobeni zadrugi kolkovati.

III. Napoved za odmero pridobnine.

To napoved morajo vložiti samo one zadruge, ki niso izpremenile svojih pravil v smislu čl. 262. Napoved je treba kolkovati s kolkom za 5 Din in predložiti davčnemu okrajnemu oblastvu.

Ko zadruge prejmejo plačilni nalog, s katerim se jim odmerja pridobnina, je v njihovem lastnem interesu, da ga takoj pošljejo v pregled Zvezi, ki bo v slučaju kake nepravilnosti napravila priziv.

Ob tej priliki pripominjamo, da je ta davček za zadruge prav težko breme, osobito za one, ki ga morajo plačevati v vsem obsegu. Zato pa priporočamo tudi onim zadrugam, ki svojih pravil še niso prilagodile zahteavam čl. 262 fin. zak. za l. 1922/23, da to store čimprej in se tako oprostite tega davka.

IV. Vloga na davčne oblasti.

Davčna administracija v Ljubljani za zadruge na Kranjskem in davčno okrajno oblastvo v Mariboru za zadruge na Štajerskem in v Prekmurju imata nadzorstvo nad davčnimi zadevami zadrug. V tej svoji lastnosti preiskujeta, da li so pri posameznih zadrugah še dani pogoji za davčno oprostitev, oziroma za davčne ugodnosti.

Zadruge sicer niso primorane, da bi same od sebe pošiljale tem oblastem svoje računske zaključke, toda če dobe od njih poziv, naj predlože računski zaključek, morajo takemu pozivu ustreči.

V. Zadržni zvezi v Ljubljani

kot revizijski oblasti mora vsaka njena članica doposlati celoten prepis zapisnika o obnem zboru in dva računski zaključki.

Članice naj same store v tem oziru svojo dolžnost, da jih ne bo treba kasneje opominjati, kar povzroča le nepotrebno delo in stroške.

Rentni in invalidski davek.

V čl. 159 fin. zak. za l. 1924/25 (uradni list št. 43 iz l. 1924) je določeno, da so obresti hranilnih vlog in vlog v tekočem računu do letnih 5000 Din oproščene plačevanja rentnega davka kakor tudi invalidskega davka.

Ta oprostitev velja od dne 1. aprila 1924 dalje.

Izpremembra glede preračunavanja rentnega in invalidskega davka od obresti hranilnih vlog je torej nastopila med davčnim letom, dočim se po obstoječih zakonskih predpisih ta davek odmerja skladno s koledarskim letom. Postopanje pri izračunavanju rentnega, oziroma invalidskega davka bo vsled tega za leto 1924 drugačno nego je bilo v prejšnjih letih.

Generalna direkcija neposrednih davkov v Beogradu je v tem oziru izdala odlok z dne 22. maja 1924, št. 14321, v katerem se odreja, kako naj davčne oblasti, oziroma davčni zavezanci ravnaajo pri izračunavanju davka.

Glasom tega odloka se bo od davčnih zavezancev zahtevalo, da predlože svoj računski zaključek in poleg tega še spisek vlog po številkah z navedbami: o vsoti vlog, o skupni vsoti izplačanih in kapitalizovanih obresti in o času, za kateri so obresti preračunjene, toda brez navedbe imen vlagateljev. Davčna oblast primerja ta spisek z računskim zaključkom in ako najde, da je vsota obresti v računu izgube jednaka vsoti v spisku, preračuna davek po spisku na sle-

deči način: Najprej se izračuna letna vsota davka obenem z invalidskim davkom, toda pri vlogah z obrestmi izpod 5000 Din se bo predpisala le ena četrtina od iznosa celotnega davka, pri vlogah z obrestmi preko 5000 Din pa se bo postopalo tako kakor doslej, t. j. ne bodo deležne nobenih olajšav.

Takega drugega natančnejšega navodila generalna direkcija doslej ni izdala. Tudi delegacija ministrstva finic še ni naročila ničesar podrejenim organom, kako naj ravnaajo pri predpisovanju rentnega in invalidskega davka. Smatramo torej za verjetno, da bo ostalo pri tem, kar določa prej navedeni odlok generalne direkcije, dasi bi bilo potrebno, da se nekatere stvari objasnijo podrobneje.

Hranilnice in posojilnice bodo v smislu navedenega odloka morale predložiti davčnim oblastvom zgoraj opisani spisek o vseh hranilnih vlogah in vlogah v tekočem računu. Spisek bo moral biti prirejen tako, da bo obsegal: 1. zaporedno številko hranilne knjižice (vloge); 2. stanje vloge začetkom leta 1924; 3. vsoto obresti, ki se je pri vsaki vlogi kapitalizirala, oziroma v gotovini izplačala; 4. čas, za katerega so izračunane obresti vsake posamezne vloge.

Iz podatkov, ki jih terja generalna direkcija, je razvidno, da bo za zahtevani spisek lahko služila tiskovina »izpisek iz knjige hranilnih vlog«, kakršnega mora vsaka posojilnica napraviti za sestavo bilance, le da se bodo posamezne rubrike lahko pustile prazne in izpolnile samo 1., 2., 6. in 8., dočim se bo v 5. stolpcu moglo dobiti prostor

za označbo časa, za katerega so obresti preračunane.

Davčna oblast bo potem preračunala rentni davek tako, da ga bo najprej izračunala za celo leto. Ravno tako invalidski davek. Toda pri vlogah, katerih obresti ne pre-

segajo 5000 Din, bo od celotnega zneska rentnega in invalidskega davka treba plačati samo eno četrtino, dočim bo od obresti preko 5000 Din treba plačati ves letošnji iznos rentnega in invalidskega davka.

□ □ □ VPRAŠANJA IN ODGOVORI □ □ □

Vprašanje 1: Ali moremo porabiti nekaj rezervnega zaklada, ki se ga je precej nabralo, za podpore v občekoristne svrhe? (H. p. v Z.)

Odgovor: Rezervni fond se ne sme porabljati nikdar za kaj drugega nego za kritje poslovnih izgub. Po naši zakonodaji je prepovedana vsaka drugačna uporaba rezervnega fonda, sicer izgubi posojilnica vse davčne in pristojbinske ugodnosti. Škoda, ki bi se s tem prizadela posojilnici, bi bila občutna in trajna, ker bi potem šel vsakoletni čisti dobiček za davke in bi ga še celô dosti ne bilo. — Pač pa si lahko pomagata na ta način, da za občekoristne svrhe določite pri načelstveni seji gotove **zneske iz tekočih dohodkov**. Bilančni čisti dobiček bo dotično leto sicer toliko manjši, toda darila iz tekočih sredstev niso prepovedana. Ne morete pa dovoljevati podpor iz že izkazanega bilančnega čistega dobička, ker se mora glasom pravil ves čisti dobiček pripisati rezervnemu zakladu.

Vprašanje 2: Ali more član za občni zbor dati pooblastilo tudi nezadružniku? (Sk. z. M.)

Odgovor: V takih vprašanjih se morate najprej obrniti na najbolj merodajno mesto, t. j. **pogledati morate v pravila zadruga**. Vaša pravila določajo v § 33 povsem jasno, da se na občnih zbora »glasuje samo osebno«. Na občnem zboru pri vas torej pooblastila niso dopustna in ne more član zadruga po-

oblastiti drugega člana, da ga zastopa, tem manj seveda nečlana. Izjema velja le za **pravne osebe**, ki jih lahko zastopa njihov načelnik ali kak drug pooblaščenec.

Vprašanje 3: Ali se morejo občnega zbora udeležiti in na njem glasovati tudi ženske, ki so včlanjene v zadrugi? (K. d. v T.)

Odgovor: Na to vprašanje vas kakor zgoraj opozarjamo, da predvsem pogledate v pravila vaše zadruga. Po vaših pravilih in tudi po združnem zakonu **imajo ženske osebe, ki so včlanjene v zadrugi, glasovalno in volilno pravico na občnem zboru** ravno tako kakor moški člani. Samo za take ženske članice, ki bi osebno ne prišle na občni zbor, določa § 31 vaših pravil, da jih morejo zastopati le zadružniki, ne pa tudi nezadružniki. Drugače pa imajo vsi člani brez ozira na spol enake pravice in dolžnosti.

Vprašanje 4: Davčno okrajno oblastvo v X zahteva, da mu poročamo vse podatke glede nakupa lesa od gotovega posestnika. Ali je umestno, da sploh odgovorimo in kako naj odgovorimo? (K. n. p. z. v Š.)

Odgovor: Davčnemu okrajnemu oblastvu boste morali sporočiti zahtevane podatke o nakupu lesa od dotičnega posestnika. V tem oziru je namreč bivše najvišje upravno sodišče na Dunaju že izdalo vrsto razsodb, ki govore v prilog stališča davčnih oblasti. — Drugo je seveda, če bi davčno

okrajno oblastvo zahtevalo od vas imena oseb, od katerih ste kupovali les. Teh imen pa niste dolžni dati. Praksa upravnega sodišča se je postavila na stališče, **da lahko zahteva davčno oblastvo podatke glede konkretnega davčnega zavezanca**, ne more pa od vas zahtevati na splošno, da navedete osebe, ki so vam prodale les.

Vprašanje 5: Ali moremo stranki izplačati vlogo ali del vloge, ako ne predloži hranilne knjižice? Ali moremo stranki, ki je proglašena za slaboumno, izplačati nje vlogo? (H. p. v R.)

Odgovor: Za vas kakor za stranko je

vložna knjižica pobotnica za vloge oziroma izplačila. Vsled tega ne smete brez predložitve vložne knjižice ničesar izplačati. Edina izjema nastane tedaj, ako se je kaka vložna knjižica zgubila in jo je sodišče amortiziralo. V tem slučaju pa mora stranka mesto izgubljene knjižice predložiti sodni sklep o amortizaciji knjižice. V vseh drugih primerih morate brezpogojno zahtevati pri izplačilu vlog predložitve hranilne knjižice. — Stranki, ki je sodno proglašena za slaboumno, smete izplačati vlogo le z dovoljenjem sodišča in varuha, ker je vloga vinkulirana.

□ | □ | □ | □ | □ ZADRUŽNIŠTVO. □ | □ | □ | □ | □

Narodni Gospodar nabere tekom leta v svojih številkah veliko poučnega berila za vse zadrugarje in ima veliko praktičnih navodil in nasvetov za vse, ki delajo pri eni ali drugi vrsti zadrug. Zato je potrebno, da si vsaka zadruga **dâ letnik 1924 s kazalom vred vezati**, ker si bo lahko v marsikaterem slučaju poiskala odgovor na kako vprašanje v Narodnem Gospodarju in ne bo treba šele pisariti Zvezi in čakati na odgovor. Pomislite tudi, da je izdajanje glasila, ki ga vse članice dobivajo zastonj, za Zvezo draga stvar in bi bilo škoda, da se številke porazgubijo. — Naročite Narodnega Gospodarja za člane načelstva in nadzorstva, če tega še niste storili.

Izredni 30% davčni pribitek. Delegacija ministrstva financ je z odlokom z dne 21. decembra 1924, št. IB 3243 odredila, da se smatra kot režijska postavka 30% izredni davčni pribitek, ki se plačuje od 1. januarja 1923 dalje na posebno pridobnino. **Vsled tega se 30% izredni pribitek pri odmeri posebne pridobnine ne prišteva bilančnemu čistemu dobičku (odmerni podlagi) tako kakor**

enotni 90% pribitek in rentabilitetni pribitek. Obenem je finančna delegacija pooblastila odmerni oblastvi (davčno administracijo v Ljubljani in davčno okrajno oblastvo v Mariboru), **da popravita tudi vse že pravomočne odmere za davčni leti 1923 in 1924, ako stranka najpozneje do 31. januarja 1925 za to prosi.**

One zadruge, katerim se je za imenovanje leti odmerila posebna pridobnina, naj pregledajo plačilne naloge in če iz njih razvidijo, da je davčno oblastvo prištelo 30% izredni pribitek k bilančnemu čistemu dobičku in ga torej obdavčilo, naj takoj prosijo, da se to naknadno popravi, odnosno predpis zniža.

Kako je treba kolkovati poštna pooblastila. Vsaka stranka, ki želi pooblastiti drugo osebo za prevzemanje na njen naslov došlih pošilk, mora to svojo željo izraziti pristojni pošti pismeno, t. j. v obliki pismene vloge, v kateri naj natančno navede, kakšno pooblastilo želi. Ta vloga mora biti kolkovana s kolkom za 5 Din. Za rešitev ni treba nobenega kolka. Na vlogi nalepljeni kolek razveljavi stranka sama s tem, da na-

piše prve črke besedila svoje vloge čez kolek. Ustne prošnje se ne vpoštevajo.

Poštna pooblastila so podvržena poštni in finančni pristojbini. Poštna pristojbina znaša za pooblastilo, ki velja samo za enkrat ali za dobo 15 dni, 50 par, za pooblastilo, ki velja več kot 15 dni, pa dva dinarja za vsako koledarsko leto. Ta pristojbina se zaračunava v frankovnih znamkah na pooblastilu.

Glede višine finančne pristojbine odločuje to, če je pooblastilo neomejeno ali omejeno. Če je pooblastilo neomejeno, t. j. če velja za vse vrste pošilk in brez časovne omejitve, torej tudi po smrti, mora biti kolkovano s kolkom za 20 Din. Če pa je pooblastilo omejeno (n. pr. samo na določene vrste pošilk ali s pripombo »do preklica«, »do smrti« itd.) mora biti na njem kolek za 10 dinarjev.

Nadalje zahteva ministrstvo, da morajo biti vsa poštna pooblastila, ki so bila izdana po uveljavljanju zakona o taksah in pristojbinah (t. j. po 15. nov. 1923) kolkovana po tarif. postavki 16 in da morajo pošte te pristojbine naknadno izterjati od pooblastiteljev ter jih zaračunati v kolkih na pooblastilu.

Z ozirom na gornje določbe bi bilo priporočljivo, da si dajo zadrage izstaviti pooblastila »do preklica«, ker plačajo v tem slučaju le takso 10 Din.

Zadružna zveza bo skušala doseči, da se zadrage teh taks oproste v smislu naredbe ministrstva za finance z dne 26. dec. 1923, št. 43.322. Za sedaj seveda oprostitev še ne velja in se mora taksa plačati.

»Z vlogami gre vedno slabše, ker se razvija privatno društvo«, tako piše nek zadregar z dežele. Od drugih zadrug dobivamo pojasnila, da ljudje dvigajo vloge, ker se jim

drugod, zlasti pri bankah obljubljajo višje obresti. Vidi se, da si ljudstvo samo hoče splesti bič, s katerim ga bodo topli njegovi izkoriščevalci: **namreč visoko obrestno mero**. Proti temu pojavu je zadružništvo dolžno razvijati čim hujši odpor in pojasnjevati posledice, ki bodo nastopile za ljudstvo z bančnim in privatnim oderuštvom.

Zadružno gospodarski tečaj v Šmartnem pri Litiji se je vršil pri zelo številni udeležbi 16. decembra. Tamkajšnja Kmetijska nabavna in prodajna zadruga je tedaj obhajala 5-letnico svojega dela. Proslavila je 5-letnico s skupno sv. mašo za zadrugarje ob 8. uri zjutraj, nakar se je vršil v Društvenem domu zadružno-gospodarski tečaj. Najprej je načelnik zadruga g. Strman kratko podal zgodovino dosedanjega dela kmetijske zadruga in navajal v številkah, koliko je zadruga posredovala pri prodaji kmečkih pridelkov zlasti lesa in kako ogromne množine kmetijskih potrebščin so zadružani pod ugodnimi pogoji sprejemali potom svoje zadruga. Da je zadruga na najboljšem potu razvoja, kaže dejstvo, da se njen promet vsako leto znatno poveča in bo dosegel v poslovnem l. 1924 že blizu 8 milijonov dinarjev. Zadruga se je v kratkem času razvila v mogočno podjetje, ki pomeni blagovno centralo za vse kmetovalce okraja. Priborila si je najlepšo postojanko v središču okraja, kjer je uredila lepo trgovino, založeno z vsem blagom, ki ga potrebuje kmet. Lep in hiter razvoj zadruga pa dokazuje, da je zadružno vodstvo v dobrih rokah in da se tudi člani zavedajo, kaj jim veleva zadružna zvestoba in zadružna disciplina. — Dopoldan je še predaval dr. Basaj o pomenu blagovnih zadrug in o varčevanju, popoldne pa g. Krištof o mlekarstvu in živinoreji.